

SIAMEZII

E aprilie, e seară, e frig. Așa începe jurnalul acesta. Acestea au fost primele mele litere dintr-un costeliv caiet dictando, cumpărat în grabă la Tulcea, de la ultima tutungerie deschisă într-o sîmbătă noapte. Abia după aceea am adăugat deasupra, grijuliu, „Siamezii“, ca și cum aș fi putut uita despre ce era vorba. „E aprilie, e seară, e frig“, o frăzuță banală, fixînd într-un fel de prezent etern întîmplări ce s-au prăbușit demult în trecut, și continuă să se îndepărteze, fulgerător. Timpul labil, oscilant, incert al acestui prezent vă va însoți, credincios, de-a lungul acestei scrieri, așa cum pe mine mă însoțește de atîția ani, făcîndu-mă să retrăiesc „atunci-ul“ acela ca și cînd ar fi un fierbinte „acum“!

Da, e seară, e frig al dracului, mă strîng cum pot în unicul meu pulovăr, ieri dimineață, cînd am plecat, era cald la București. Dar cine se ia după cum e la București, cînd vine în baltă, ca mine pățește! Noroc că mîine plec, mi-am încheiat daravelile, căsuța din Sfîntu Gheorghe e în sfîrșit a mea! Bate un vînt aspru, trece prin geamuri, pe sub uși. E vîntul de care Dunărea nu se desparte niciodată, aducînd, iarna și vara, același miros de apă împutită, de petrol și catran. Cîte o barcă cu felinarul abia clipind pleacă de la chei, fuge printre valuri spre malul celălalt, spre Tudor Vladimirescu.

În restaurant la Delta e pustiu. O lumină chioară mucegăiește în aerul jilav și înghețat. Cîțiva chelnări, strînși de frig în ușa bucătăriei ca niște gîște zgribulite, fixează prostiți mesele goale. Totul te împinge la beția aceea de pe urmă, a fluviului.

Mă așez lângă podiumul orchestrei care cântă, cu difuzoarele date la maximum, manele cu moliciuni de romanțe rusești – locul sfințește gustul. Iar dacă e bal, bal să fie, cer o sticlă de rachiu de caise și un ceai, să încep o lucrare serioasă, de seară lungă. Ce-o fi căutînd Christine în martie, la Tulcea?! Și cum de m-o fi găsit?

(*Paranteză picantă*) Christine Laurent este o franțuzoaică de vreo treizeci de ani, frumușică și apetisantă – are niște sîni superbi, genul pară pergamută, abia abia coaptă – pe care am cunoscut-o la București, întîmplător. Sau, în fine, oarecum întîmplător, căci a venit prin '90 la ușa mea, cu o puștoaică, Martine, o belgiancă ne bună, s-au prezentat și mi-au cerut să le plimb în Deltă.

A fost, într-un fel și fără s-o știu, primul meu contact cu membrii echipei, pe atunci Fundație, Cousteau.

Era prin mai, Christine făcea parte din puhoiul de ziariști care inundaseră Bucureștiul imediat după răzmerițele din decembrie.

Era un haos, vă amintiți, o nebunie enormă, răvășitoare. Orașul se transformase într-un bîlci colosal, într-un turn Babel șocant, misterios, mai oriental și mai balcanic, mai levantin și mai peștriț decît orice imaginație. Se-nfîlneau toate lumile planetei între ele, frecîndu-se neliniștit una de cealaltă, adulmecîndu-se, curioase și înspăimîntate în același timp, căci venise o vreme ciudată, a desfacerii și refacerii universale, după noime necunoscute.

Brusc, reperatele se pierduseră, nu mai știa nimeni nimic despre sine, pentru că nu aflase încă nimic despre celălalt. După cincizeci de ani de monolog, actorii ce jucaseră dincolo și dincoace de cortina de fier se căutau și se pîndeau, urcați acum pe aceeași scenă, bănuindu-se reciproc de ce era mai bun, pentru a-și oferi ce era mai rău.

Străzile erau pline de tarabe vînzînd scump mizeriei cu sclipici (singurul fragment accesibil sărăciei din lungul cîntec de sirenă al „societății de consum“), de industriași mondiali veniți după pradă și după piețe noi, de sectanți exotici și escroci internaționali, de

bișnițari și îngeri intoxicați de idealuri naive, de curve și vagabonzi politici, de milițiști (fază intermediară între milițian și polițist) și milionari de carton, de pungași și lideri mondiali, de cărăuși de ajutoare exaltați și hoți dezgustători.

Domnea o confuzie generală. România era cercul în care se amestecau, în cea mai putredă viermuială, șmenari tuciuirii și vestici bussiness-men bogați, fecioare surescitate și tîrfe ieftine, contestatari cu idealuri suprarealiste și manifestanți fără obiect, dezertori și jurnaliști de pretutindeni.

Adolescenți inflamați și încrezători erau regulați de pedofili cu discurs european. Pe străzile potopite de mulțime se înghesuiau, umăr la umăr, aventurieri, politicieni onești, copii bolnavi de SIDA, misionari de pe alte planete, artiști ambulănți, orice. Închipuirea nu putea cuprinde realitatea.

Puteai vedea în hol la Inter – hotelul devenise centrul orașului, statul său major și minor – un miliardar englez, pus la patru ace de platină, tratînd foarte serios afaceri cu un țigan rufos, plin de lindini adunate de prin gropile Colentinei. O putorișcă de șaispe ani și cincizeci de lei săptămîna – cu blenoragie cu tot – trecea la brațul baronului De Villers, numindu-l „șări“ și mîngîindu-i părul alb.

Eu însumi fusesem luat de un vîrtej de schimbări amețitoare, imprevizibile, care mă aruncau ba într-un fotoliu de director de televiziune franco-româno-fantomă, ba în scaunul noduros al direcției unui eco-partid cu scop lucrativ, ba președinte de editură inexistentă.

După ce presam, autoritar, primarul de ocazie al Bucureștilor și obțineam, culmea, un sediu superb, în Cotroceni, pentru cei de la „Medicins du Monde“, alergam democratic la coadă la ceapă, la Obor, unde nu găseam decît whisky contrafăcut și țigări. De la o audiență pentru rezervarea Deltei Dunării cu frumosul prim-ministru al epocii, Petre Roman, plecam direct la descărcat cărbuni, căci nu-mi ajungeau banii să-mi iau parizăr și pîine. Seara, cînd cădeam zdrobit de oboseală pe scara blocului, vecina mea Pica îmi striga gros, ca o trompetă ruginită, „Bre nea Radule, în vremi ca estea cine-i prost face politică, cine-i dăștept face avere“.

Poate c-avea dreptate, Pica, în felul ei, dar de unde s-o știi? Ce mai știam noi, în clipele acelea de vraiste și nebunie, despre lumea aceasta, despre ce-i de făcut? De unde să răspundă naivitatea, ignoranța noastră unor întrebări pe care, să fim sinceri, nici nu ni le puneam? Torente de dezlățuite ale întâmplărilor ne purtau ca pe niște păpuși pe unde le era voia, mult mai puternice decât noi, decât înțelegerea și posibilitatea noastră de a ne întreba simplu, încotro? de ce? pentru ce? pentru cine (mai ales)?

Și ce au toate astea cu Cousteau și cu, eventual, Christine, o să mă trageți dumneavoastră de mîneacă? Păi, au, zic eu. Căci, atunci, în timp ce orbecăiam prin arena acestui circ caraghios și dureros, prin ceața asta de valori și civilizații scăpate de sub noime și pornite razna, mi s-a părut că există totuși cineva care vede clar, care știe ce e bine și ce e rău.

Altfel cum să-mi explic că, într-o dimineață, foarte devreme, a sunat telefonul și o voce cald-tinerească mi-a spus, cu un inconfundabil accent Saint-Germain-des-Prés, „Mă numesc Christine Laurent, sunt ziaristă, știu că aveți multe informații despre Delta Dunării și că plecați peste trei zile la Sfîntu Gheorghe (a pronunțat aproape corect, Sfîntu Gheorghe, dar graseind), v-am citit articolul despre vînătorii italieni din Deltă, n-ați vrea să stăm puțin de vorbă?“ Erau sute de nebuni care mă sunau, să mă-nfîlnească pentru te miri ce, pe vremea aceea, dar Christine a fost ceva special, nu-mi știa numai telefonul și drumurile, ci și articolele încă... nepublicate (textul cu pricina avea să apară de abia a doua zi în *România Liberă!*).

Pe scurt, ne-am întîlnit, a venit cu Martine, curățele – drăguțele amîndouă, am plecat în Deltă, la Stelian și Axinica Sidorencu, care le-au adoptat și le-au îngrășat cu cîte două kilograme, Christine a scris ceva la „Science et vie“.

Niciodată n-a vrut să-mi explice, deși ne-am împrietenit la cataramă și dincolo de ea, cum mi-a aflat adresa, de unde știa despre mine că-s francofon și „deltist“, de unde-mi citise un articol încă nepublicat!

Apoi fetele au plecat și duse au fost. Credeam că n-o să mai aud niciodată nimic despre Christine.

Dar azi la prânz, pe cînd coboram din „pasagerul“ de Sfîntu, unde fusesem cu niște mișmașuri de-o zi, pe cine văd pe chei, făcîndu-mi semne disperate – agitația isterică fiind stilul ei? Pe Christine, ofcors, care-mi sare de gît și mă ceartă, fără nici o altă explicație, că mă așteaptă de o oră – „Ce vrei, dragă, nu-i vaporul meu!“ – și că vrea neapărat să ne vedem diseară, să-mi facă cunoștință cu cineva. „Christine, cherie, tu-mi ești mai mult decît suficientă!“ „Țap bătrîn!“ – fuge – „Pa, ne vedem diseară!“ (*cin’ se vede prin perdea? este chiar drăguța mea!*)

Apare și Christine, cu mîinile la urechi din cauza zgomotului, rochia de tricot i s-a ridicat spre buric și i s-a lipit de corp, am timp s-o privesc mai bine, e neschimbată, ba nu, s-a mai îngrășat un pic, e cu doi băieți de vreo treizeci ani, genul ei, adică frumușei, vînjoși, ginși, pulovăre, bronzăți. Ca să-ți văd amanții m-ai chemat în frigiderul ăsta, Christine maia?

Cînd se apropie de masă descopăr cu tulburare că pe umeri au un fel de epoleți pe care scrie „Fondation Cousteau“. Și mă pierd dintr-o bucată, ca un școler rătăcit în baia profesoarelor de gimnastică. Sunt atît de emoționat încît mă bilbui și le vorbesc românește, salutîndu-i interminabil și invitîndu-i să ia loc.

Christine rîde, ne îmbrățișăm, „Bătrîne, ești același tip penibil pe care-l ador“, îmi șoptește ea la ureche „Te-ai hotărît, eu sau Martine?“ „Rămînem în trei, voi lesbiene, eu obsedat, facem un triumphi perfect“ rostesc eu, mereu în românește, „Porcule“ înțelege ea și mă sărută entuziasmată.

Cei doi juni primi aplaudă, crîșma s-a luminat și s-a-ncălzit brusc, pînă și orchestra a tăcut, probabil că n-are nici un haz să cînte dacă are cine s-o asculte, bruneții se duc să se-mbete în bucătărie.

– Greg. Gregoire Koulbanis. Geolog în echipa Cousteau.

– Denis Ody, oceanolog, tot în echipa Cousteau.

– Radu Anton Roman. Și eu pe-aici, pirat prin Deltă, dar fără echipă – (mă, da’ oficiali mai sunt ăștia) răspund eu în doi peri, în sfîrșit în franceză, dar încă fîsticit (nu știu de ce, dar niciodată nu

voi putea declara „sunt scriitor“ – deși asta e meseria mea, din asta trăiesc – fără un straniu sentiment de jenă).

Toată lumea râde (ehehe, când fac eu o glumă!), ne-așezăm, beau toți din rachiul meu, ne tutuim brusc – altă generație, alți francezi! Christine începe bine-nțeleș miștoul, povestește ceva scîrbos, din vara trecută, mă face să roșesc excitat (ați încercat vreodată, când e „mare de argint“ adică e iunie-iulie și noapte la Sfîntu Gheorghe, iar apa mării strălucește ca și cum ar fi făcută din licurici, și fiecare mișcare, fiecare val, fiecare pește sărind e o cometă scînteietoare, risipind jerbe de artificii albe și reci, sunt miliarde de algișoare sau crustacee fosforescente, habar n-am, să pictați corpuri goale cu lumină?) Greg și Denis rîd în hohote groase, marinărești, desigur, gata cu emoțiile, ne cunoaștem de-o viață, cam scurtă, ce-i drept.

Voia bună îi prinde pînă și pe chelnări, blonda Larisa, pe care o știu supărată și fără chef de douăzeci de ani, ne aduce, zîmbind pînă dincolo de urechi și în pas de dans, patru ciorbe aburinde de morun, „Din partea lui domnu' Hristu, pentru domnii Cousteau!“, ne aruncă hlizindu-se. Traduc, altă rafală de rîsete, ciorba ne-ncălzește mai ceva ca rachiul, mulțumesc, frate machedoane, știe Hristu meserie. Flăcăii, la al patrulea pahar de rachi, pleacă să se ușureze.

– Christine, cinstit, cum m-ai găsit? Nimeni nu știa că am plecat în Deltă...

– Am bănuیت... Unde ai putea fi tu, dacă nu ești la București?

– Oriunde. La Paris. La Ohaba. La Daniela de la Arad. Dar cum de ai știut cu ce vapor vin?

– Toate ajung în același timp.

– Și ce-i cu „cousteau-iștii“ ăștia? De ce ai vrut să ne vedem?

– Nu-l adori tu pe Cousteau? Nu-i el modelul și zeul tău?

Asta e Christine, nu scoți nimic de la ea! Ca să n-o mai lungesc, după ce mîncăm-bem corespunzător frigului (Aligote-ul de Niculițel, dimpreună cu rachiul de caise, din cel de partid și de stat, făcut la fermele prietenului Victor Iancu, s-au comportat mai mult decît corect), Christine pleacă la culcare. „Domnii Cousteau“ – acum, c-am rămas între noi bărbații – sunt beți, dar curioși să

afle cîte ceva despre Deltă, dacă tot suntem aici, „întîmplător“, bine-nțele.

Cîte ceva? Ohoho! Începe o salvă de întrebări precise, au scos carnețele și pixuri. Trag constant, neobosit, foc cu foc, punct ochit, punct lovit. Mă storc de informații ca pe un burete moale. Vreme de două ceasuri – nu mă simt nici măcar amețit, de, frigul! – le spun tot ce s-a întîmplat în ultimii ani în Deltă, ce e cu proiectele de amenajare și exploatare ale lui Ceaușescu, ce e mort și ce e viu, cam cum e împărțită Delta, acum, între bine și rău.

– Putem găsi undeva o hartă?

– Da – scot eu din buzunar o hărțulică de la hotel, dacă vedeți ceva la scara asta.

Își aruncă surprinși o privire, și-au spus ceva, se vede că se cunosc demult, studiem împreună pe hartă – un amărît de pliant turistic – cele cinci zone mari ale Deltei, începînd cu Chilia ucraineană.

– Pelicani vom găsi?

– Sigur că veți găsi! Doar sunteți în Deltă.

Ne despărțim pe la unu, salut, ne vedem mîine, acum sunt, în sfîrșit, prea beți.

N-am apucat să-i întreb nimic despre Cousteau. M-au iscodit ei, tot timpul, despre baltă. Erau atenți la tot ce le spuneam, notînd tot, disciplinat, ca niște elevi frunțași, dînd din cap aprobator, încurajîndu-mă chiar și când turuiam exaltatele-mi tîmpenii despre iminența „reconstrucției ecologice“, „monitorizarea Deltei“, „comportamentul ecologist“ și alți termeni neasimilați care bîntuiau pe atunci, ca un vis naiv, Delta Dunării. Formau împreună un paradox simpatic: Greg, mai pătrășos, cu falca groasă și lată și cu un aer permanent neras, punea întrebările prevenitor, se vedea că are experiență de gazetar, în timp ce Denis, fin și efebiac, puteai jura că n-a terminat încă liceul, arunca întrebările cu nepăsare, ca pe niște somații de santinelă la ceaul cu ciorbă. Nu-mi dădeam seama dacă-i interesează sau nu ce le spun, dacă mă cred sau nu, dădeau doar din cap, zîmbitor-atenț, exact ca oricare din zecile de ziarști pe care-i întîlnisem în ultimii doi ani.

Eram puțin dezamăgit. Uitasem de toate emoțiile, de bucuria întâlnirii. Nu știu de ce, dar nu mă așteptam ca membrii echipei Cousteau să fie niște puști cu camembert la gură și să se poarte mai banal ca niște gazetari conștiincioși de la „Magazin științific“!

*

E nouă, o altă dimineată cețoasă și frigul ei inert, de iarnă mucegăită, uitată într-un colț. „Salut!“ zic francezii, „Salut!“ zic și eu. „Unde stăm?“ „Aici în hol, pare mai cald“. Ne instalăm deci în hol la „Europolis“, am fost cu toții punctuali. „Beți ceva?“ „O cafea.“ „Ați dormit bine?“ „Se poate și mai rău“, dialogul curge un timp banal, apoi, după o primă gură de zeamă fierbinte, reparatorie, intră brusc în subiect.

– Deci, Radu, să recapitulăm: ai scris trei cărți despre Delta Dunării...

– Da, două romane și o carte de însemnări. Dar de unde știți?

– ...ai declanșat o campanie de presă pentru crearea rezervației Delta Dunării...

– ...în ziarele *România liberă*, *Adevărul* și *Eco* – își iau vorba pe rînd din gură, uitîndu-se atent pe niște hîrtii din gros mîzgălite.

– ...ai făcut în același scop și despre aceeași Deltă un film, „Paradisul Pierdut“...

– ...și trei emisiuni de televiziune, asta în afara celor la care ai fost invitat...

– ...deci, după toate aparențele și după afirmațiile unor colaboratori ai noștri, ai trăit mult în Delta Dunării și ai fost factor determinant al rezervării ei...

– Buni colaboratori aveți, încep să mă-ntreb dacă Securitatea nu e azil de bătrîni pe lîngă ce poate Christine. Dar să știți, Vădineanu, ministrul mediului, e autorul acestei rezervări. Fără profesorul Angheluță Vădineanu, și azi Delta ar fi fost țara nimănui și a bunului plac.

– Băieți, Radu, cînd nu e grețos de patetic, e întruchiparea modestiei – apare Christine îmbrobodită ca de iarnă, în mîini și-a pus o pereche de ciorapi de lînă. Delta de azi și de mîine, țineți

minte, e opera acestui om unic și gras, Radu Anton Roman, membru al Consiliului Științific al Rezervației Biosferei Delta Dunării...

– Da – izbucnesc eu în rîs – pentru merite și scopuri propagandistice...

– ...ca șef al Comisiei Turism...

– Ce altceva puteau să mă pună?...

– ...și ca autor al primului statut de funcționare a rezervației, declamă mai departe Christine. El e omul de care a rîs toată Tulcea, căci interzicea cîinilor din Deltă să latre!

– Da, asta-i sigur. Sunt și azi ciuca bățăilor de joc pe chestia asta. Dar bun, rău, l-am făcut. Dacă n-a vrut nimeni să se bage? Și nu l-am făcut din capul meu, ci după alte zeci de statute și legislații ale altora, mai ales americane. Dacă veți compara Statutul de azi cu proiectul meu de atunci, nu veți găsi decît prea puține diferențe. Doar cîteva exagerări. Ce vreți, exaltarea adolescenței de la patruzeci de ani!

– Mai este și editorul primei hărți a Deltei Dunării de după rezervare.

– Coeditor, că unii au fost cu banii, iar eu cu cîrca. Da' cine ți-a spus toate astea, Christine? Sau mi-ai citit dosarul în loc să dormi cu unul din băieții aștia frumoși?...

– Cu băieți ca ăștia nu se doarme, pușor. Nu numai.

– Nu numai ce?

– Nu-s numai frumoși. Sunt și însurați. Ceea ce îi face și mai interesanți.

– Ești confuză și purcică.

– Christine, oprește-te – intervine Denis rîzînd – Mai e puțin și îi faci confidențe. Radu, ai vrea să ne ajuți?

– La ce?

– Diseară ajunge la Tulcea o navă a Fundației Cousteau, cu două echipe de filmare, elicopter și tot ce trebuie. Comandantul e la bord și ne-a rugat să obținem autorizații legale de filmare în Deltă, pentru anul acesta.

Nici dacă aș fi auzit de venirea unui grup de marșieni, nu m-aș fi tulburat mai tare! O echipă de filmare a lui Cousteau!...

SUMAR

SIAMEZII	7
CINA CEA DE UNGERE	23
UN LAC CU NUME NEBUN	45
MATIȚA – AVENTURI UMEDE	67
ZBOR DE ÎNCERCARE	83
MONUMENTUL DE LA CARAORMAN	97
ȘI ZILELE TREC	113
A AVEA BENZINĂ	133
SĂRBĂTORI LAICE DE PAȘTI	149
A DOUA POGORÎRE	159
ACVARIUL CU MONȘTRI	171
DRAGOSTEA MEA, PELICANII	193
DANSÎND CU ROSTOK	221
CĂPITANUL PLANETĂ	227
Cousteau – scurt inventar de cineast	271